

Mineralier, der enten findes i selve Lavaen eller affattes i sublimeret Tilstand i dens Hulheder, og som ofte give vigtige Oplysninger om disse Stoffers Dannelse i Almindelighed. Den islandiske Lava er i det Hele taget fattig paa saadanne Produkter, men ved disse Vulkaner fandtes dog et Mineral, der ikke var uden Interesse, nemlig Salmiak i udmærket smukke, gennemfigtige og vel udviklede Krytaller, affatte tæt under Overfladen af den slaggeagtige Lava. Man har hidindtil været meget uenig om, hvorfra dette Stof havde sin Oprindelse ved Vulkanerne, om der nemlig udviklede Salmiakdampe fra Kraterets Dyb, eller om der dannedes Salmiak i selve Lavaen ved en Regelvirkning mellem den fra Vulkanen opstigende Klorbrinte og Kvælstofforbindelserne i Vegetationsdækket under den varme Lava. Forholdene, hvorunder Salmiakten optraadte, lade neppe nogen Tvivl tilbage, at den her maa være et Resultat af den nævnte Regelvirkning; thi i Nærheden af eller paa selve Kraterne fandt jeg ingen Salmiak udfilt, men kun i de Dele af Lavastrømmen, hvor denne havde bredt sig ud over den med Planter bevogede Slette. Ved de sydligere Kratere var Sletten aldeles blottet for al Vegetation, og Lavastrømmen var flydt ud paa en Sandflade, men her saae jeg heller ingen Salmiakdannelse.

Det Paafaldende, der kunde synes at ligge i, at Vulkanerne brød frem midt paa en Slette uden Forbindelse med tidligere bekendte Vulkaner, taber meget af sin Betydning ved et næriere Studium af de geologiske Forhold af denne hidtil saagodt som slet ikke undersøgte Del af Landet. Slettens dybere Underlag bestaar af gamle Lavastrømme, der for største Delen ere skjulte af et senere ved Binden paaført Jorddække, saa at der før maa have været Udbrud paa dette Sted eller i Nærheden deraf. Hele Partiet mellem Myvatn og Søkelsaaen er nemlig et af de interessanteste paa Island, netop fordi der her findes de tydeligste Beviser paa, at de i Nutiden virkende vulkaniske Kræfter fortrinsvis søge hen til de samme Steder, hvor plutoniske Kræfter i tidligere Jordperioder have været virksomme. Palagonit-Breccien er her den raadende Bjergart i en Mængde Fjeldpartier, der alle have en nord-sydlig Retning, medens den ellers saa almindelige Doleritmandelsten og Basalt er stærkt tilbagetrængt. Alle de vulkaniske Udbrud, hvorpaa denne Egn er saa overordentlig rig, skjøndt vi kun kende et eneste historisk, ere paa det Nøieste knyttede til Spaltebannelserne, der ere parallelle med hine Bjergmasser. Jeg har nemlig her fundet ikke mindre end 5 overordentlig tydelige Vulkanrækker, der svare til ældre Jordspalter fra Nord til Syd nemlig:

- 1) Den vulkaniske Dræfte i selve Myvatn med sine mangfoldige vel udviklede, men nu græsbevogede Kratere.
- 2) Vulkanrækken fra Leirhnútr over Grossedal, Bjarnaflag, Sverfjeld til Billingafjeld, alle Vest for Palagonitryggene Dalafjeld og Raumafjeld *).
- 3) Vulkanrækken langs Østfoden af de samme Bjergfjæver.
- 4) En Vulkanrække i Myvatns Dræfti Vest for de nye Vulkaner, der fortsættes Ost for Buufell ned til Vulkanen Ketil ved Fremvinaunar. (Disse ligge østligere end paa Gunnlaugsfjóns Kort).
- 5) Den nye Vulkanrække.

Vulkanerne i Askia og de nydannede Kratere i Myvatns Dræft staa i langt næriere Forbindelse med hinanden, end man egentlig skulde vente paa Grund af Afstanden og den store Forskjel, der er mellem den vulkaniske Virksomhed paa disse to Steder og de derved fremkomne Kræfter. Betragter man nærmere den omtalte Gruppering af Vulkanerne efter nord-sydlige Linier i Myvatnsjøen og Myvatns Dræft, kan det nemlig ikke undgaa Opmærksomheden, at Dýngjufjeldenes Vulkaner ligge i Forlængelsen af 4de og 5te Gruppe, hvormed de ere forbundne ved en Række Kratere, der ikke ere afslagne paa Kortet. Begge de i 1875 virksomme Vulkanpartier ere tillige de langt imod Ost fremskudte i hele den nordøstlige Del af Island, opstaaede paa den yderste af de mange parallelt løbende Brudrande, hvorigjennem de underjordiske Tryk presse smeltede Masser op igjennem Jordforpen for atter at oprette den forstyrrede Rigevægt. Belænes der i Annalerne og i alle Skrifter, der handle om de islandiske Vulkaner, at Herdubreid, der ligger

*) Beliggenheden af de sidstnævnte Fjeldrygge er urigtig aflagt paa Gunnlaugsfjóns Kort og vil blive berigtiget paa det heri senere omtalte Kort over denne Egn.